NEDERLAND GEREGELD

Uitgever
R. C. Reygers

Samenstellers
L. Boivin
D. T. Visser
H. J. Wolf

Vormgeving en produktie
E. Heythekker

Zetwerk, lithografie en druk
Drukkerij Ten Brink Meppel bv

Bindwerk
Thieme, Zutphen

INHOUD

HOOFDSTUK 1
een kwestie van willen / 8

Belangen / **10**
Afspraken / **12**
Info voorwoord / **15**
Macht / **16**
Gezag / **17**
Vertegenwoordiging / **18**
De meeste stemmen tellen / **19**
Inspraak/mond open / **20**
Info meer macht dan een ander / **22**
Case nieuwmarktrellen / **23**

HOOFDSTUK 2
je stem laten horen / 25

Het bulldozereffect / **26**
Het algemeen belang / **27**
Het politieke systeem / **28**
Info politieke partijen / **29**
Links en rechts / **30**
Je mag stemmen / **31**
Info stemmen... een koud kunstje / 32

HOOFDSTUK 3
politiek – dat is niks voor mij / 33

Politiek interesseert me niet / **34**
Politiek achter gesloten deuren / **37**

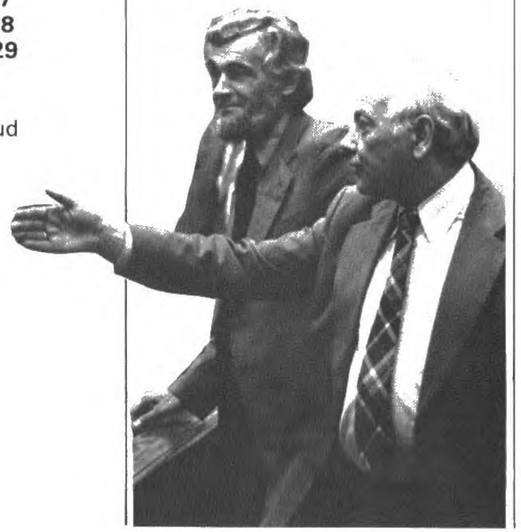

HOOFDSTUK 4
de gemeente geregeld / 39

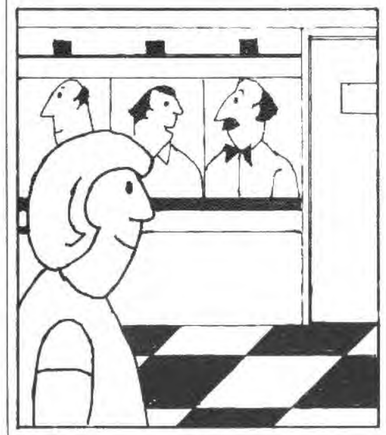

Niveaus (gemeentelijk, provinciaal, landelijk) / **40**
De gemeenteraad / **41**
Collegevorming / **42**
De burgemeester / **46**
De ambtenaren / **47**
Case gang van zaken op een gemeentehuis / **50**

HOOFDSTUK 5
de provincie geregeld / 52

Hoe zit een provincie in elkaar? / **54**
Info grotere gemeenten en kleinere provincies / **57**

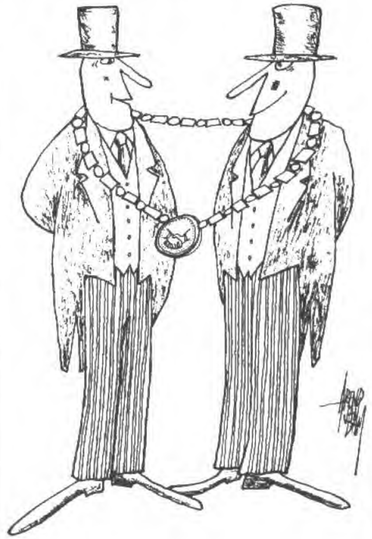

HOOFDSTUK 6
Nederland geregeld / 59

Een stukje geschiedenis / **62**
Info een beetje rekenen / **65**
Het vermoeiende werk van een kamerlid / **66**
Wat kan de Tweede Kamer doen? / **68**
Case een debat in de Kamer / **70**
Info de Eerste Kamer / **72**
Hoe komt een regering tot stand? / **74**
De regering aan het werk / **76**
Info de macht van de koning / **77**

HOOFDSTUK 7
terecht geregeld / 79

Burgers onder elkaar of burgers tegen de staat / **81**
Een strafzaak / **82**
Info rechtshulp / **83**
Rechtspreken / **84**
Rechtbanken in soorten / **87**
Info straffen / **88**
Case het mes-incident / **89**

HOOFDSTUK 8
globaal geregeld / 91

De Europese Gemeenschap / **95**
Info boterberg / **98**
De hele wereld? / **99**
Info UNIFIL / **102**

HOOFDSTUK 9
vrij geregeld / 104

Democratie / **107**
Case sport / **108**
de drie gebroeders / **109**
Dictatuur / **110**
Info Amnesty International / **111**
Overgangsdictaturen / **112**
Permanente dictaturen / **116**

1. EEN KWESTIE VAN WILLEN

Pannekoeken en barricaden in Van Heemskerckstraat

Twee uur lang geen last van bietenwagens

(Van een onzer verslaggevers)

De Van Heemskerckstraat in Groningen is gistermiddag tussen twee en vier uur afgesloten geweest voor het rijverkeer. De bewoners hadden met hekken, behangen met kreten als „ Auto's vol met bieten kunnen wij wel schieten" de straat gedeeltelijk geblokkeerd.

De bewoners voeren al jaren actie tegen de bietenwagens, die tijdens de campagne door hun straat rijden. Ook veel automobilisten maken gebruik van de Van Heemskerckstraat als sluipweg. De bewoners zijn dat beu.

Een van hen vertelt dat wethouder drs. J. Wallage aldoor beloofd heeft, dat als de westelijke ringweg klaar is, de Van Heemskerckstraat weer in rust komt. „De westelijke ringweg is nu klaar en er is nog niets veranderd. Wij eisen twee dingen. Wallage wil geen van beide inwilligen. We willen dat de straat wordt afgesloten voor het vrachtverkeer. Wallage zei dat daar in de wet geen mogelijkheden voor zijn. Maar wij hebben het opgezocht en het kan wel. Verder willen wij dan, dat er om de snelheid van het personenvervoer te verlagen en ook om automobilisten te weren verkeersdrempels komen. Deze actie is een waarschuwing. We nemen het niet langer."

Feest

Tussen de hekken was voor de kinderen van de buurt een feest georganiseerd. Allerlei spelletjes werden gespeeld. Op een tweepitsgasstelletje werden in de razende wind allerlei lekkernijen zoals pannekoeken en frikandellen klaargemaakt. Iedereen uit de buurt deed mee. Een actievoerder zegt dat dit de eerste keer is, dat de buurt zo'n eensgezindheid aan de dag legt.

Op het kruispunt bij de Eendrachtsbrug stonden actievoerders met grote borden beschreven met kreten tegen de bietenwagens op hun lichaam. Zij deelden aan de automobilisten die via de Eendrachtskade zuidzijde naar de Van Heemskerckstraat wilden rijden pamfletten uit, met de mededeling dat de straat was afgesloten. De automobilisten werd verzocht om de westelijke ringweg te nemen. De meeste automobilisten gaven aan dit verzoek gevolg.

Bietenwagens

Twee bietenwagens reden toch over de Eendrachtskade z.z. naar de Van Heemskerckstraat en troffen daar de barricade aan. Ze konden geen kant meer uit. De personenauto's konden door een zijstraat ontsnappen, maar de bietenwagens konden de bochten in die straat niet maken. Om kwart over drie was de politie ter plaatse. De bietenwagens werden via de Abel Tasmanstraat weggeleid. Hoofdinspecteur L.G. van Kats ging met de actievoerders praten. Het actiecommite had de barricade niet mogen plaatsen, maar kreeg toch toestemming om door te gaan met de actie. Er werd een politieman op het kruispunt bij de Eendrachtsbrug gezet om het verkeer te regelen. Om vier uur werd de barricade opgeruimd.

Wethouder Wallage die persoonlijk voor het feest was uitgenodigd voor het feest, kon wegens ziekte niet komen. In zijn plaats verscheen de heer W. Brinkhuis, ambtenaar bestuurscontacten. Voorgesteld werd het gesprek met de wethouder, dat gistermiddag dus niet door kon gaan, naar 23 november te verschuiven. De actievoerders gingen daar echter niet mee akkoord en drongen aan op een eerder gesprek met de verkeerswethouder. De heer Brinkhuis beloofde dit met de heer Wallage te bespreken. Enkele raadsleden begaven zich gistermiddag ook op de barricaden.

Nieuwsblad van het Noorden
van donderdag
16 november 1978

BELANGEN

Als je in de kranten kijkt, kom je veel vaker zulke berichten tegen: mensen die iets willen of die iets beslist niet willen. Het artikel over de bewoners van de Van Heemskerckstraat in Groningen is er maar één voorbeeld van.

Waarschijnlijk kenden de meeste mensen in die straat elkaar vóór die tijd helemaal niet. Maar ondanks dat werden ze het over één ding roerend eens: dat zware vrachtvervoer moest zo snel mogelijk hun straat uit! Dat was hun *gemeenschappelijk belang*. Of het hun ook inderdaad gelukt is, kun je niet in het artikel lezen. Er staat in dat ze er met de wethouder over zouden gaan praten. De belangen van de mensen in de Van Heemskerckstraat kunnen helemaal in strijd zijn met de belangen van anderen, met die van de suikerfabriek bijvoorbeeld.

1

In het krantebericht heb je kunnen lezen welke problemen en belangen een rol speelden in de Van Heemskerckstraat.

a Stel dat jij wethouder was, welke beslissing zou jij dan genomen hebben?

b Leg uit waarom je voor die oplossing kiest.

c Denk je dat alle betrokken partijen vinden dat aan hun belangen in jouw oplossing voldoende recht wordt gedaan? Licht dit toe.

2

Als één van de buurtbewoners nu óók chauffeur van zo'n bietenauto was:

a Voor welke problemen zou hij dan komen te staan?

b Hoe zou hij dit volgens jou moeten oplossen?

Van sommige acties kun je na een paar dagen al zien of ze wel of geen succes gehad hebben.

Groep ouders bezet school om benoeming

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — Een groep ouders van leerlingen van de openbare Marius Bauerschool in Amsterdam is maandagmorgen overgegaan tot bezetting van het schoolgebouw. De ouders zijn het niet eens met de beslissing van de gemeente, het waarnemend hoofd van de school niet te benoemen tot vast schoolhoofd, maar een ander schoolhoofd in zijn plaats te benoemen. Het waarnemend hoofd is al achttien jaar aan de school verbonden.

De gemeente is tot het besluit gekomen op grond van de regel dat iemand die op wachtgeld staat, voorrang krijgt bij benoemingen. Degene op wie de keus is gevallen, komt uit het buitengewoon onderwijs.

Bezetters school krijgen hun zin

De ouders die vorige week de Marius Bauerschool in de hoofdstad bezetten krijgen hun zin: de onderwijzer L. Haverkamp wordt benoemd tot hoofd van deze lagere school. Dit hebben B. en W. van de hoofdstad besloten.

Het college houdt vast aan het principe, dat onderwijzers op wachtgeld het eerst in aanmerking komen voor vervulling van een vacature. De aanvankelijk benoemde onderwijzer, die door de ouders niet werd gewenst, was een wachtgelder. Hij heeft een baan bij een andere school aangenomen.

3

Ga eens na of je in je eigen woonomgeving ook voorbeelden kunt vinden van gemeenschappelijke belangen. Omschrijf welke belangen dat zijn en door wie ze worden gedeeld.

4

Zoek uit een krant artikelen die te maken hebben met een belangentegenstelling.

AFSPRAKEN

Waar het ook over gaat; bijna altijd is er sprake van een belangentegenstelling. De één wil dit – de ander dat. De een wil naar Nederland 1 kijken, de ander naar Nederland 2.

Niet iedereen kan z'n zin krijgen. Er moeten keuzes gemaakt worden: jij dit, ik dat. In een land als Nederland hoeven die keuzes niet meer van geval tot geval gemaakt te worden. Langzaam maar zeker zijn er over een heleboel dingen *vaste afspraken* ontstaan. Een enorme hoeveelheid afspraken en afspraakjes tussen mensen onderling zorgt ervoor dat alles geregeld verloopt. Dit betekent wel dat iedereen zich aan de afspraken moet houden; dus z'n rechten en plichten kent.

Code

Eind vorig jaar werden achttien Amerikaanse zwemmers en zwemsters uit de nationale selectie geschorst op grond van wangedrag. Enkelen hadden een stickie gerookt, anderen waren te laat naar bed. Er was kortom gezondigd tegen de vorig jaar tijdens de wereldkampioenschappen van West-Berlijn in werking getreden „Code of Cunduct", gedragscode dus.

Tot nu toe werden slechts weinig bijzonderheden van de gedragscode bekend; door de affaire van de 18 echter werd het langzamerhand toch noodzakelijk de integrale tekst bekend te maken. Dat gebeurde in het laatste nummer van Swimming World. De lol wordt er voor een zwemmer, die vlag en vaderland mag vertegenwoordigen, blijkens de zes bepalingen in de Code niet veel groter op:

1. Elke avond is er (om tien uur voor de zwemmers/sters en om elf uur voor de stafleden) inspectie van de kamers.

2. Alcoholgebruik, roken in welke vorm dan ook, alsmede het gebruik van „drugs", tenzij voorgeschreven door een arts, zijn verboden.

3. Er dient niet onbetamelijk, wild of destructief gefeest te worden. Als een staf- of teamlid aanwezig is bij een dergelijke gelegenheid, is het zijn verantwoordelijkheid om weg te gaan of beschouwd te worden als deelnemer.

4. Als leden van de andere sekse zich in dezelfde kamer bevinden, dienen de deuren steeds wijd open te staan.

5. Atleten en staf dienen elke ploegbijeenkomst bij te wonen.

6. Geeigende team-uniforms moeten gedragen worden, als zulks door de staf wordt voorgeschreven.

Het gaat hier dus om een code, die van kracht is bij elke internationale wedstrijd en bij elk trainingskamp. Sporten doe je nu eenmaal vandaag de dag niet meer voor je plezier. En de straffen bij overtreding van het reglement, zijn navenant. Atleten van beiderlei kunne, zich bevindend in dezelfde kamer, lopen de kans één of twee jaar geschorst te worden. Dat ligt eraan, hoever de deur open staat.

Als je je aan deze afspraken houdt, mag je meedoen in een topzwemploeg. Het is natuurlijk wel een uitzonderlijk voorbeeld. Een opsomming van plichten: dit mag niet, dat mag niet. En het recht dat je hebt, als je je aan al die plichten houdt, is mee te mogen zwemmen in een zwemploeg.

Van de meeste regels zijn we ons niet eens meer bewust. Je doet het gewoon. Als je op de weg rijdt, ga je echt niet elke keer denken: aan welke kant van de weg zal ik nu vandaag eens gaan fietsen. Als er een nieuwe regel komt om een reflector op je fiets te hebben, zet je er een op. Als je zestien jaar bent, heb je het recht om op een brommer te rijden. Maar als je van dat recht gebruik wilt maken, zijn er een aantal plichten waaraan je je moet houden:

- **Je hebt de plicht je aan de verkeersregels te houden**
- **Je hebt de plicht ervoor te zorgen dat je brommer aan alle eisen voldoet**
- **Je hebt de plicht een bromfietsverzekering af te sluiten**
- **Je hebt de plicht een valhelm te dragen**

BB. Eisen ten aanzien van de inrichting en de belading van bromfietsen

Bromfietsen

Art. 80a. 1. Bromfietsen worden voor de toepassing van dit hoofdstuk, voorzover het eisen ten aanzien van de inrichting en de belading betreft, gelijkgesteld met fietsen, met inachtneming van het bepaalde in de volgende leden.[1]

2. Zij moeten voldoen aan de volgende eisen:

a. de krachtoverbrenging tussen motor en wielen moet op eenvoudige wijze blijvend kunnen worden onderbroken. Indien het voertuig tweewielig is en de motor het voorwiel aandrijft moet de krachtoverbrenging bovendien zodanig zijn dat bij plotselinge stilstand van de motor het voorwiel niet wordt geblokkeerd;

b. de trekkracht van de motor moet op eenvoudige wijze door de bestuurder kunnen worden geregeld, zonder dat deze hiertoe het stuur behoeft los te laten;

c. de afgewerkte gasse
anders worden afgevoerd
inrichting, welke behoorlijk ge
pend en over de gehele lengte gasd
is;

d. ieder wiel, met uitzonderin
het wiel van een zijspanwagen,
zijn voorzien van tenminste één
werkende rem, welke niet op de bu
omtrek van de band werkt; bij ten
ste één van de wielen moet de rem
ken op een met het wiel ver
trommel of schijf;

e. de remvertraging moet
droge of nagenoeg droge en
horizontaal liggende weg, bij
van beide remmen tezamen,
3.86 m/sec² bedragen, met
stande dat, voor zover betr
fietsen op meer dan twee wiel
horen tot een soort, door Onz
goedgekeurd vóór 1 janu
niet zijnde bromfietsen met z
gen, de remvertraging bij gel
beide remmen tenminste 2.
moet bedragen. Van bromf

INFO

5

Als iemand een huis wil bouwen of verbouwen, komt hij in aanraking met allerlei regels. Voor er gebouwd mag worden, moet hij eerst een bouwvergunning aanvragen. Wat vind je van deze afspraak?
Kun je er voordelen en nadelen van bedenken?

6

De maatschappij zit vol regels en regeltjes. Kun je er een paar noemen die je onmiddellijk zou afschaffen als jij het alleen voor het zeggen zou hebben?
Zeg er wel bij waarom.
Bespreek met anderen hoe die er over denken.

7

Kun je in je school voorbeelden noemen van belangentegenstellingen?

a Geef aan welke partijen daarbij tegenover elkaar staan

b Leg uit waarom elke partij zijn eigen belang heeft

c Zijn er ook afspraken gemaakt rondom die belangentegenstelling, welke?

8

a Omschrijf in eigen woorden wat bedoeld wordt met rechten en plichten

b Noem vier rechten en vier plichten waar je zelf mee te maken hebt. Geef daarbij aan wie ze vaststelt

c Doe hetzelfde als bij b, maar nu voor je ouders

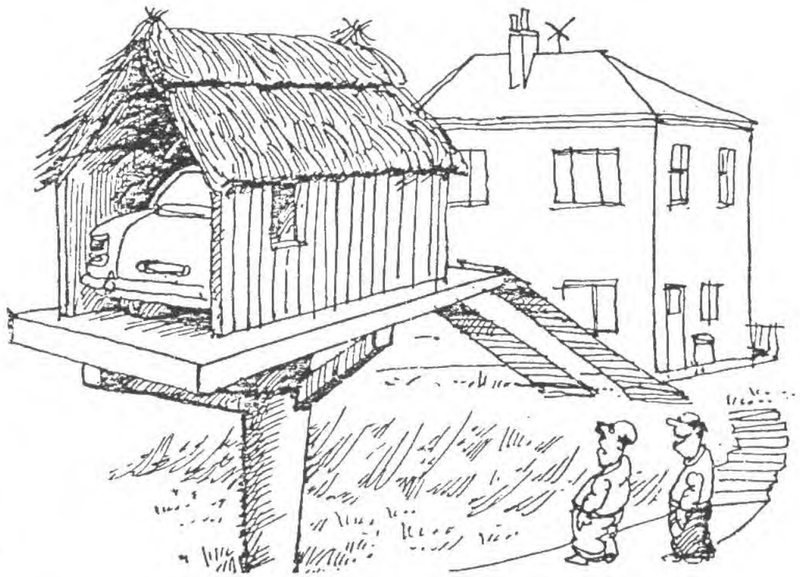

„Voor een vogelhuisje heb je toch zeker geen bouwvergunning nodig?"

Het gaat hier over staatsinrichting. Je hebt gemerkt dat de voorbeelden die we gebruikt hebben erg dicht bij huis gekozen zijn.
Dat wat in de Van Heemskerckstraat in Groningen gebeurde, kan ook in jouw straat gebeuren.
Dat mensen in Amsterdam ontevreden waren over de benoeming van het schoolhoofd, kan ook op jouw school gebeuren.
En met bromfietsen hebben we ook allemaal te maken.
Misschien heb je je inmiddels al eens afgevraagd:
Staatsinrichting is toch het vak om te leren hoe de Tweede Kamer werkt, of hoe een gemeenteraad in elkaar zit?
Dat hoort er allemaal natuurlijk wel bij, toch is het maar een stukje van de staatsinrichting.
Staatsinrichting begint bij je voordeur.
We proberen hier aan te geven hoe het staatkundige systeem in Nederland in elkaar zit, maar vooral ook hoe je er zelf iets mee kunt doen.
Het is misschien wel goed te weten hoe een gemeenteraad in elkaar zit, maar als het daarmee ophoudt, heb je er waarschijnlijk erg weinig aan.

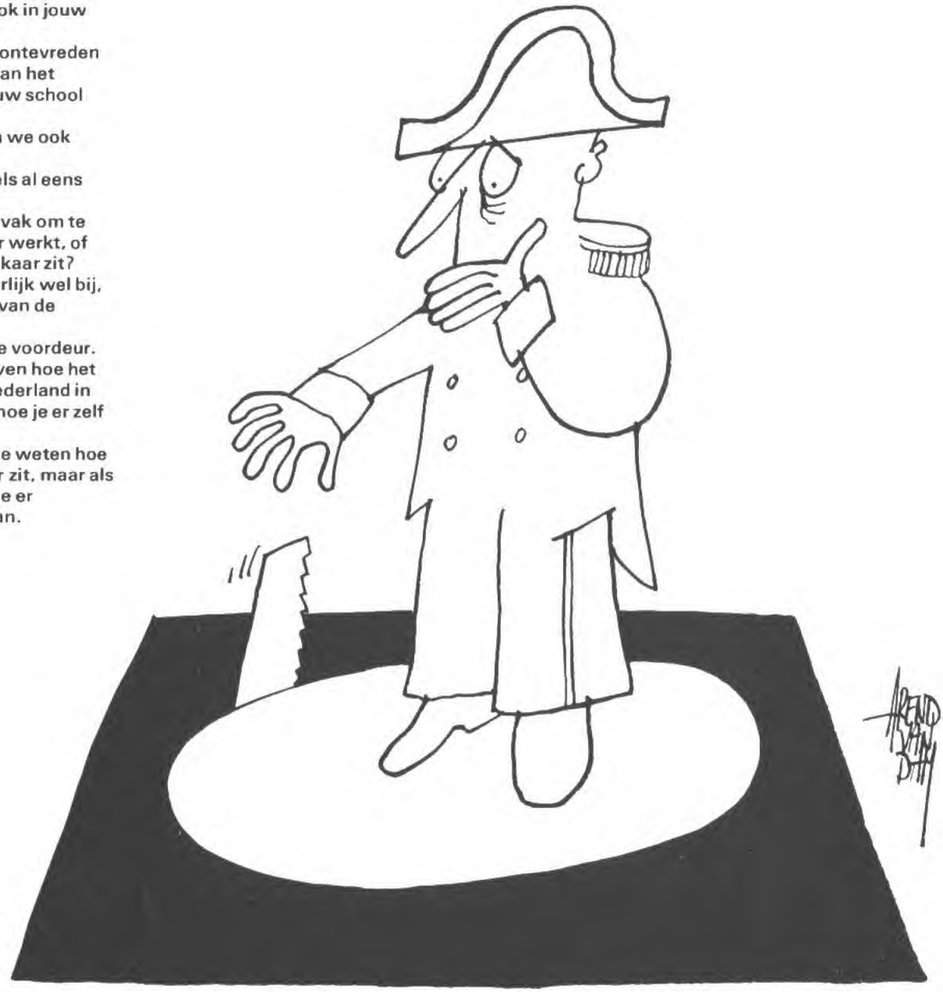

MACHT

Als je in Nederland om je heen kijkt, zie je allerlei soorten van macht:

Kennis is macht. Tien mensen moeten ergens een beslissing over nemen. Negen weten helemaal niets van het onderwerp af en één weet precies hoe de vork in de steel zit. De kans is dan groot dat die ene z'n zin krijgt. Hij kan de anderen uitleggen hoe het volgens hem in elkaar zit en zij zullen het waarschijnlijk wel met hem eens zijn, omdat ze er niets tegen in te brengen hebben.

Goed kunnen praten is macht. Je ziet het vaak genoeg. Er zijn mensen die heel precies weten hoe iets in elkaar zit, maar ze kunnen het niet op andere mensen overbrengen. Als ze de kans krijgen iets te zeggen, komen ze niet goed uit hun woorden. Ook al hebben ze het bij het goede eind, de mensen luisteren niet naar hen. Ze luisteren vaak eerder naar iemand die met mooie woorden en grote gebaren iets staat te verkondigen. Ook al klopt er niets van wat hij zegt, toch heeft hij macht over anderen.

Het werk dat je doet is macht. Mensen met hogere banen hebben meer verantwoordelijkheid en invloed dan anderen, al was het alleen maar omdat zij mensen „onder zich" hebben. Ook krijgen zij door hun baan meer kansen om in contact te komen met allerlei instanties.

GEZAG

9

Zoek in een Nederlands woordenboek de betekenissen op van macht en gezag.

a Omschrijf de betekenissen in eigen woorden

b Noem eens twee voorbeelden van mensen die macht hebben:
op school
in het verkeer
in de gemeente
in Nederland
in de wereld

c Heb jij zelf ook macht of gezag over andere mensen? Over wie en waarom?

Geld is macht. Met geld kun je andere mensen voor je laten werken. Je kunt gemakkelijk dingen regelen. Hoe meer geld je hebt, hoe groter je mogelijkheden zijn om te kunnen doen wat je wilt.

Het aantal is macht. Het maakt nogal wat uit of je iets alleen wilt doen, of dat er samen met jou een heleboel andere mensen hetzelfde willen.

De meeste mensen vinden het woord „macht" een vies woord. Macht, zeggen ze, is misbruik maken van anderen.
Macht is geweld. Je hebt kunnen lezen dat macht eigenlijk heel gewoon is. Waar het om gaat is:
Wie heeft die macht en wie controleert die macht?

De machtsverhoudingen zijn tamelijk vast komen te liggen. Er wordt niet steeds meer gevochten over wie er nou de baas is. Als iedereen het er over eens is dat de verhoudingen zó en niet anders liggen, dan verandert macht in *gezag.* Gezag is dus een speciale vorm van macht: macht die vastgelegd is. Als je directeur van een school wordt, zijn er een groot aantal regels die precies aangeven wat je macht is.

Vroeger was het zo dat de macht in handen was van koningen en keizers. Tegenwoordig is het in een land als Nederland zo dat het gezag en de controle daarover in handen is van het volk: *democratie.* Iedereen heeft in Nederland in principe evenveel te vertellen. Het probleem is dan natuurlijk wel: hoe regel je zo iets?

10

a Omschrijf met eigen woorden wat jij onder DEMOCRATIE verstaat.

b Kun je voorbeelden noemen van situaties waar je mee te maken hebt en waarvan je vindt dat ze ondemocratisch zijn?

c Leg uit waarom je die voorbeelden ondemocratisch vindt.

VERTEGENWOORDIGING

Als er in je klas iets moet gebeuren, kun je daar met z'n allen over praten. Iedereen geeft z'n mening, de „voor"-s en „tegen"-s komen duidelijk naar voren. Uiteindelijk besluit je dan met z'n allen iets wel of niet te doen. Zo kan het als het om een klas gaat. Voor een hele school wordt het al iets moeilijker en voor een heel land is er helemaal geen beginnen aan. Het is onmogelijk alle Nederlanders voor iets bij elkaar te trommelen en te zeggen: bespreken jullie dat maar even en neem dan een beslissing.

Iets in een klas besluiten na er met z'n allen over gesproken te hebben, is een vorm van *directe democratie*. Om practische redenen kan dat voor een hele school niet. Je moet het in die gevallen op een *indirecte* manier doen.

Als klas kies je iemand uit die de mening van je klas naar voren kan brengen. Het komt er dan op neer dat de *vertegenwoordigers* van alle klassen samen de beslissingen nemen. Vind je achteraf dat degene die jij gekozen hebt, het niet goed gedaan heeft, dan zul je de volgende keer wel uitkijken voor je weer dezelfde vertegenwoordiger kiest!

11

Een klassevertegenwoordiger moet in de schoolraad de mening van de klas naar voren brengen. Stel dat hij daar iets moet zeggen namens de klas waar hij het zelf helemaal niet mee eens is. Wat moet hij volgens jou dan doen?

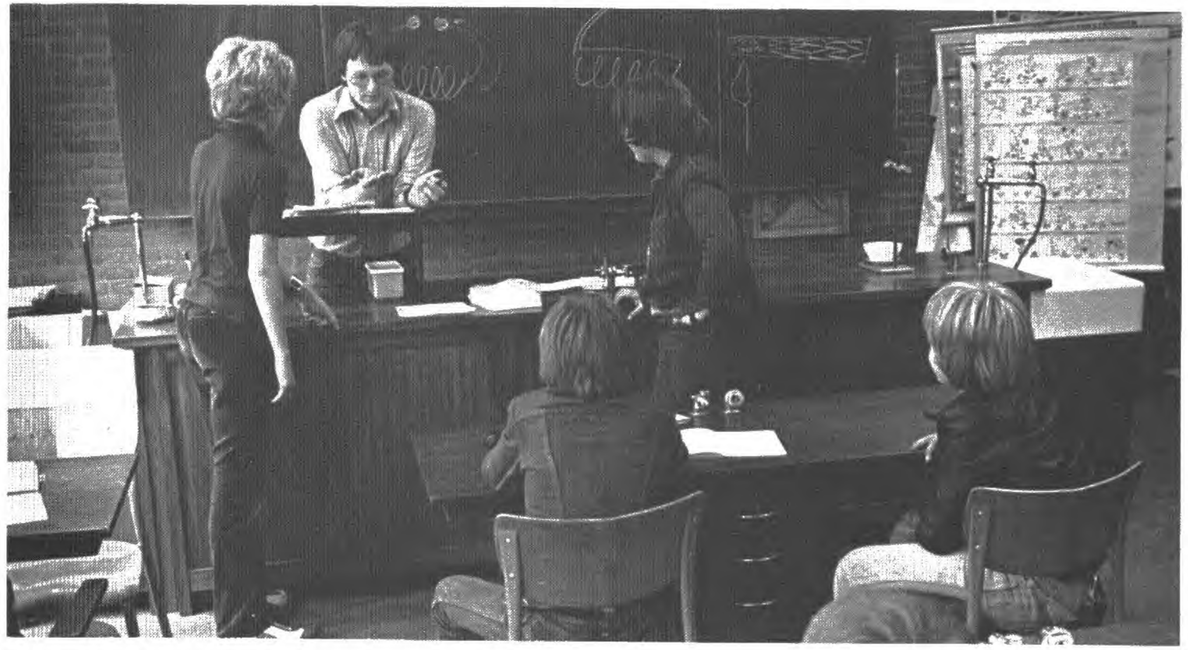

DE MEESTE STEMMEN TELLEN

Je kunt niet alsmaar door blijven praten tot iedereen het eindelijk eens is. Op een gegeven moment moeten er besluiten genomen worden. De mensen die vóór het besluit zijn hebben hun mening naar voren gebracht, de tegenstanders ook. Dan moet er gestemd worden. Een kwestie van vingers tellen: zoveel voor, zoveel tegen. Het besluit is genomen.

Toch ligt het niet zo simpel. Op de eerste plaats is het belangrijk dat de zaak goed uitgepraat wordt en dat iedereen precies weet wat hij doet als hij voor of tegen stemt. Maar dan ben je er nog niet. Het is erg gemakkelijk om te zeggen: toen er gestemd moest worden waren er zes voor en vijf tegen, dus is het aangenomen. *Maar democratie is meer dan „de helft plus één".* Als de meerderheid bij het uitvoeren van het besluit helemaal voorbij gaat aan de belangen van de minderheid, dan is het met die democratie niet helemaal in orde.

INSPRAAK/MOND OPEN

Vertegenwoordigers zitten er om voor de belangen van de mensen die hen gekozen hebben, op te komen. Of dat nu in het schoolparlement, in de gemeenteraad of in de Tweede Kamer is, maakt niet zo veel uit. Van hen wordt verwacht dat ze voor de belangen van hun kiezers opkomen. Maar dan moeten ze natuurlijk wel weten wat die kiezers willen!

Tegenwoordig is het gelukkig niet meer zo dat mensen als ze eenmaal gekozen zijn, zich helemaal niets meer hoeven aan te trekken van de mensen die hen gekozen hebben. Er zijn allerlei spelregels gekomen over *inspraak*. Die regels moeten er voor zorgen dat er ook inderdaad naar de insprekers geluisterd wordt. Zo zijn er *hearings* waar de vertegenwoordigers luisteren naar de mening van de mensen in de zaal. Ook is het in veel gevallen mogelijk tegen bepaalde zaken *bezwaarschriften* in te dienen. Die bezwaarschriften moeten dan behandeld worden. De mensen die de besluiten moeten nemen, moeten dan aangeven waarom ze het wel of niet eens zijn met dat bezwaar.

12

Vul zelf de lege bordjes achter de sprekers in.

13

Op welke manieren kan een gekozen vertegenwoordiger er achter komen wat de belangen van zijn kiezers zijn?

14

Stel dat jij mee gaat doen aan de inspraak in Noord-Holland.

- **a** Geef in je eigen woorden weer waarover je in Noord-Holland inspraak mag hebben.
- **b** Wat moet je achtereenvolgens doen?
- **c** Vind je de advertentie duidelijk genoeg? Zou iedereen begrijpen wat er in de advertentie bedoeld wordt?

De mogelijkheden tot inspraak lijken allemaal erg mooi, in de praktijk komt er echter vaak niet veel van terecht, want de dingen waar de mensen hun mening over mogen geven, zijn dan al zo ver voorbereid dat je er niet meer al te veel aan kunt veranderen.

provinciaal bestuur van noord-holland

LAAT UW STEM HOREN OVER UW EIGEN WOONOMGEVING

Waar moeten nieuwe huizen worden gebouwd? Welke oplossingen moeten worden gezocht voor de Amsterdamse haven? Hoe ziet de toekomst eruit voor Schiphol? Welke ruimte moet Hoogovens krijgen? Hoe moet het met de stadsvernieuwing?

Binnenkort worden hierover een aantal beslissingen genomen. In juni 1979 nemen Provinciale Staten van Noord-Holland besluiten over de inrichting van het zuidelijk deel van de provincie. Dat is het gebied rond Amsterdam, Haarlem, IJmond, Zaanstad en Haarlemmermeer. Bij de provincie noemt men dat:
AMSTERDAM-NOORDZEEKANAALGEBIED

Voor dit gebied is een ontwerpstreekplan gemaakt waarin de voorstellen staan van het dagelijks bestuur van de provincie, Gedeputeerde Staten. Voordat in juni volgend jaar over die voorstellen wordt beslist, kan iedereen er zijn of haar mening over geven. Elke beslissing heeft gevolgen voor de een of de ander. Misschien wel voor u.

Informatieavonden

Gedeputeerde voor de ruimtelijke ordening W. van der Knoop, zal op een aantal informatieavonden een toelichting geven op het ontwerpstreekplan.
De data zijn:

6 september,
Zaanstad,
Lindeboomschool,
Raadhuisstraat 57,
Koog aan de Zaan.

7 september,
Amsterdam,
Krasnapolsky,
Dam.

19 september,
Velsen (Noord),
De Schouw,
Bleyenhoevelaan 2.

Alle avonden beginnen om 20.00 uur. Ze worden geleid door de Commissaris der Koningin, drs. R. J. de Wit. Er zal een korte diareeks over het plan worden vertoond.

Waar begint uw invloed?

Als u zich aangesproken voelt door de voorstellen en er uw mening over wilt geven, kunt u regageren. Iedereen kan van 1 september tot 15 december een reactie – bezwaarschrift genoemd – sturen naar Provinciale Staten. In deze periode ligt het plan ter inzage in de gemeentehuizen in het Amsterdam-Noordzeekanaalgebied, in de openbare bibliotheken, en in het provinciehuis, Dreef 3 in Haarlem.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Uit Provinciale Staten, de 79 Noordhollandse volksvertegenwoordigers wordt een Commissie van Onderzoek gevormd, die de reacties gaat beoordelen. Er zullen nog hoorzittingen worden gehouden, overal in 't gebied, waarop iedereen zijn bezwaarschrift kan toelichten. De Commissie van Onderzoek bereidt dan de besluitvorming in Provinciale Staten in juni 1979 voor. Daarbij worden de bezwaarschriften betrokken.

Inspraakbegeleiding

Het best kunt u zelf het initiatief nemen voor het opstellen van een reactie. Als u dat wenst kan het Provinciaal Opbouworgaan (Kleine Houtweg 23, Haarlem, tel. 023-319130) u behulpzaam zijn.
Op de informatieavonden zal een en ander verteld worden over de begeleiding die het Opbouworgaan kan geven.

Voor meer informatie kunt u bellen naar bureau voorlichting van de provincie, Dreef 3 in Haarlem, tel. 023-169933.

BON

Stuur mij:
☐ gratis brochure ontwerp-streek plan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied
☐ het ontwerp-streekplan zelf (à f 25,– excl. portokosten)

naam:
adres:
woonplaats:

Bon insturen naar: Provinciehuis, Dreef 3, 2012 HR Haarlem.

INFO

Meer macht dan een ander

Niet iedereen kan z'n zin krijgen. De een heeft meer macht dan de ander. Op papier heeft iedereen evenveel te vertellen, maar in de praktijk blijkt dat sommige mensen veel meer te vertellen hebben dan anderen. Dat heeft met heel veel dingen te maken: opleiding, het werk dat je doet, enz. Ook is het zo dat je veel zwakker staat als je alleen iets wilt, dan wanneer je dat samen met een grote groep doet.

In Nederland is eens een onderzoek gehouden om er achter te komen wie volgens de Nederlandse kiezer de meeste invloed had. Hieronder kun je aflezen wie volgens de ondervraagden „veel invloed" hadden:

De ministers	77 %
De Tweede Kamer	76 %
De kiezers	12 %
De politieke partijen	49 %
De vakbonden	60 %
De boerenbonden	10 %
De middenstandsorganisaties	11 %
De werkgeversorganisaties	49 %
De grote ondernemingen	73 %
De hoge ambtenaren	44 %
Pers, radio, t.v.	38%
Actiegroepen	12 %
Demonstranten	7 %
De kerken	6 %
De Europese Gemeenschap	48 %
De NAVO	44 %
De regering van de Verenigde Staten	40 %

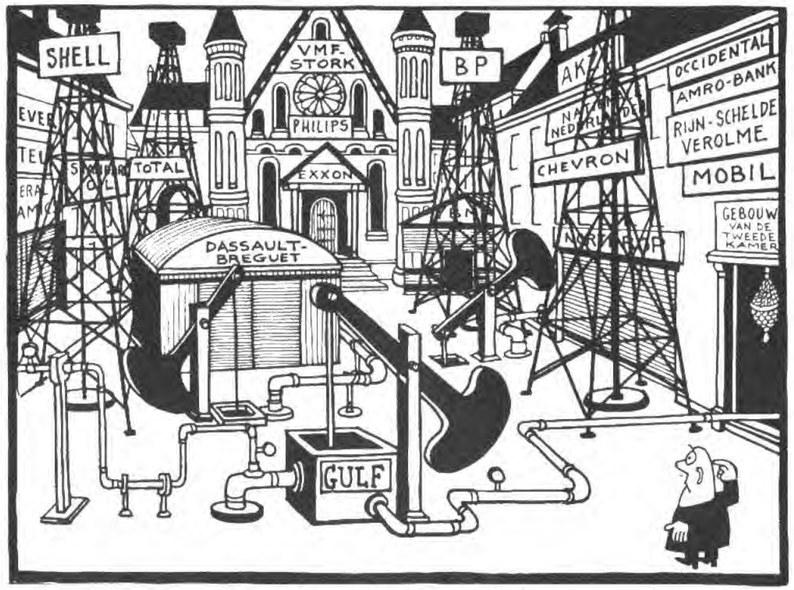

Gezicht op het Binnenhof

15

a Zet de verschillende groepen in volgorde van belangrijkheid. Doe het zo, dat de groepen die volgens de ondervraagden de meeste invloed hebben, bovenaan staan.

b Op welke plaats komen de kiezers? Hoe zou je dat verklaren?

c Zet de groepen nu in volgorde van belangrijkheid, zoals jij vindt dat het zou moeten zijn. Leg uit waarom je dat vindt.

16

Vertel met eigen woorden wat je ziet in de cartoon van Opland. Vergelijk je antwoord met het lijstje dat je van de belangrijke groepen gemaakt hebt.

17

Leg uit hoe de verschillende groepen in het lijstje optreden. Vertel ook op wie ze macht uitoefenen.

„Dan hadden jullie maar een andere raad moeten kiezen"

Begin 1975 was in Amsterdam de actiegroep-Nieuwmarkt zeer actief. Het Amsterdamse gemeentebestuur wilde dwars door de Nieuwmarkt-buurt de metrolijn aanleggen. Daarvoor zouden erg veel huizen in die buurt gesloopt moeten worden. De buurtbewoners waren er fel op tegen. Ze vonden dat je de buurt helemaal kapot maakte door er zo met de slopershamer in tekeer te gaan. Die metrolijn kon ook wel op een andere manier – om de buurt heen – aangelegd worden, vonden zij.

Beide partijen hielden voet bij stuk. De burgemeester en de wethouders zeiden: de gemeenteraad heeft het besluit genomen die lijn door de buurt aan te leggen en wij voeren dat democratisch genomen besluit uit. De actiegroep zei: dat kan allemaal wel zo zijn – de meerderheid in de gemeenteraad kan dan wel zo over onze buurt denken – maar wij moeten er wonen! Toen de eerste slopers in de buurt kwamen, kwam het tot een uitbarsting. Hieronder staan een paar citaten uit Vrij Nederland van 29 maart 1975.

„Vier dagen later zei een sloper, op een dragline gezeten, het slagveld tussen de Lastageweg en de Jodenbreestraat overziend: „Ze hebben er een aardige puinhoop van gemaakt, die hippies!"
De hippies?

De Amsterdamse actiegroepen, demonstrerend tussen Nieuwmarkt en Dam, riepen hun yell: „B en W allemaal, knechten van het kapitaal!"
Een agent in volle krijgsbepakking, de hoek Kloveniersburgwal-Nieuwmarkt bewakend, ging met iemand in discussie: „Dan hadden jullie maar een andere gemeenteraad moeten kiezen," zei hij.
De bulldozers en pantserwagens stuitten in de St. Antoniebreestraat op een manshoge barricade opgetrokken uit voor de metro bestemde bouwmaterialen. Het bouwsel werd bekroond met een stuk karton waarop de woorden „Dit bord heeft Samkalden voor z'n kop" geschilderd stonden."

a Omschrijf welke belangen er in de Nieuwmarktbuurt tegenover elkaar stonden.

b Vind je dat het Amsterdamse gemeentebestuur op een democratische manier heeft gehandeld?

c Leg uit waarom je dat vindt.

d Welke beslissing zou je zelf genomen hebben?

2. JE STEM LATEN HOREN

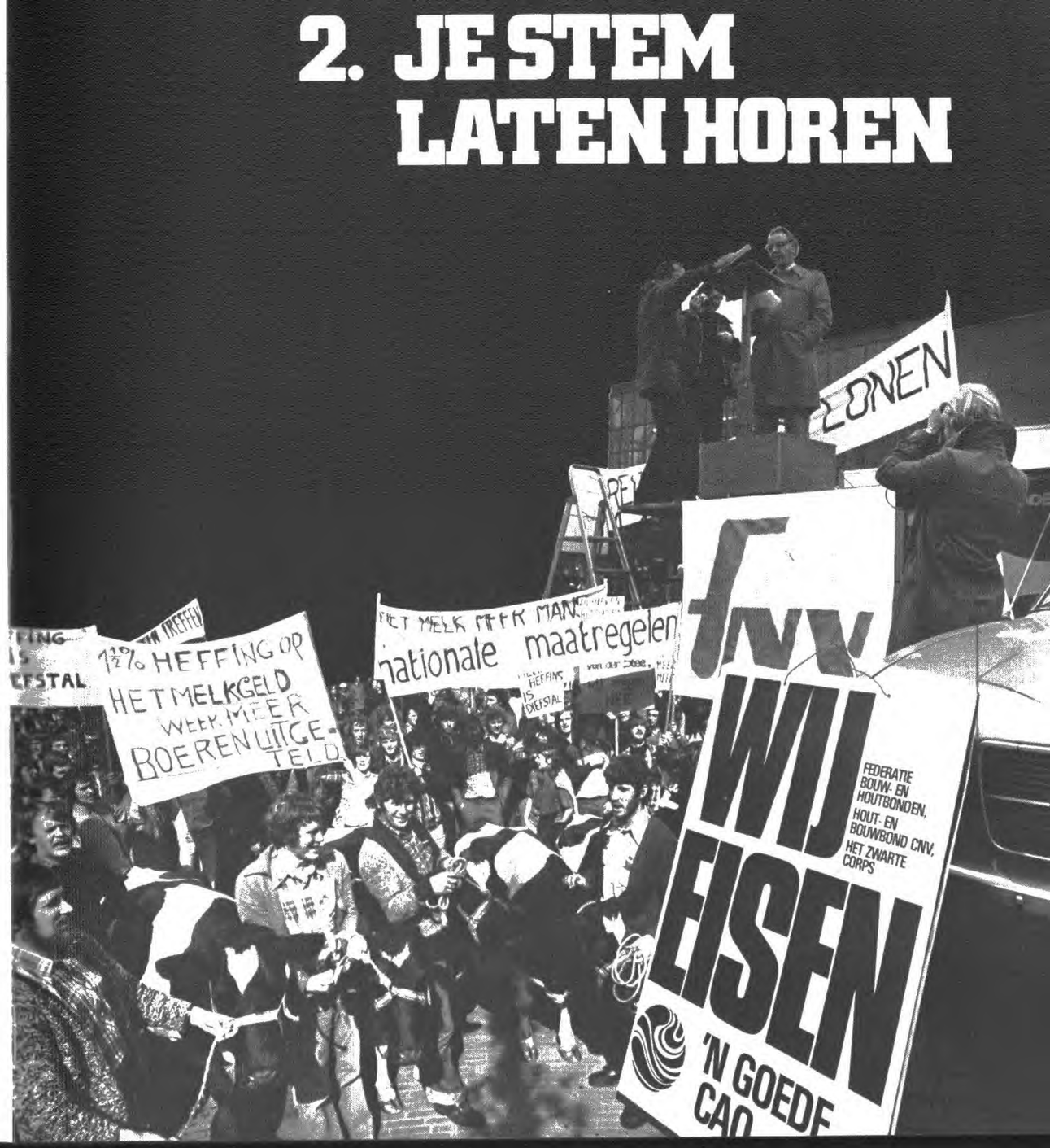

HET BULLDOZER EFFECT

Politiek is opkomen voor je belangen. En ook al interesseer jij je niet voor de politiek, dan komt de politiek wel bij jou! Er moet een nieuwe weg aangelegd worden en plotseling merk je dat voor die nieuwe weg jouw huis afgebroken moet worden. Er zijn dan mensen die pas actief worden als bij wijze van spreken de bulldozer al bijna in hun voortuin staat.

Het is erg goed om voor je belangen op te komen, maar als je het zo doet als in dit voorbeeld dan heb je er weinig meer aan: je moet er natuurlijk wel op tijd bij zijn. Niet afwachten tot bijvoorbeeld een gemeenteraad de beslissing om de weg aan te leggen genomen heeft. Dan kun je alleen nog maar achteraf protesteren.

Politiek is opkomen voor jouw belangen en die van anderen

Politiek is beslissingen nemen en keuzen maken

1

Hierboven kon je lezen dat mensen soms pas in aktie komen als de bulldozer bij wijze van spreken al in hun voortuin staat.

a Hoe verklaar je dat?

b Bedenk een aantal voorbeelden waaruit dit bulldozer-effect blijkt.

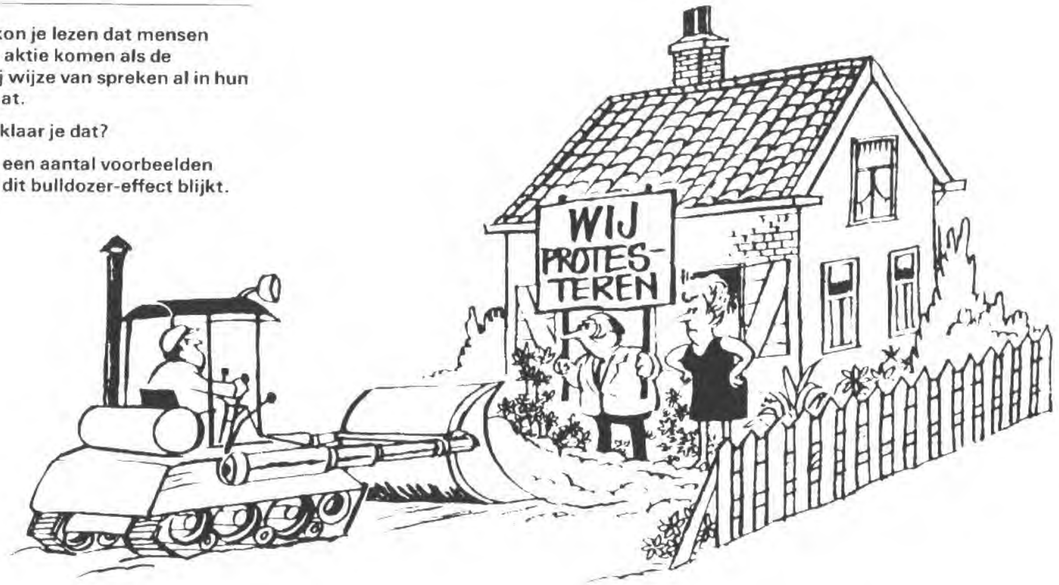

2

a Noem een aantal aktiegroepen bij jou in de gemeente. Geef er steeds bij aan welk doel ze nastreven of welk belang ze vertegenwoordigen.

b Maak een overzicht van de politieke partijen die in jouw gemeente in de raad zitten.

c Je hebt bij a al bekeken wat de aktiegroepen willen. Hoe staan de politieke partijen daar tegenover?

3

Uiteindelijk vallen de beslissingen toch in de gemeenteraad. Welke rol spelen de aktiegroepen dan precies?

HET ALGEMEEN BELANG

Lang niet alle inwoners van een gemeente willen hetzelfde. Sommige mensen vinden dat er veel te veel geld aan de sport wordt uitgegeven – anderen vinden dat er juist een nieuw zwembad of een sporthal moet komen. Sommige mensen vinden dat er veel te weinig parkeerplaatsen bij de winkels in het centrum zijn – anderen vinden dat de mensen maar met het openbaar vervoer naar het centrum toe moeten en dat er (dus) meer stadsbussen moeten gaan rijden.

Komt er een nieuwe sporthal of een nieuw zwembad? Komen er parkeergarages in het centrum? Wordt het aantal stadsbuslijnen uitgebreid?

Uiteindelijk wordt die keuze gemaakt in de gemeenteraad. Allerlei groepen en comités kunnen hun problemen en wensen zo duidelijk mogelijk naar voren brengen, daarna is het de beurt aan de door de burgers van de gemeente gekozen vertegenwoordigers – de gemeenteraad – om uiteindelijk de knoop door te hakken: dat doen we wel, dat niet, dat doen we maar gedeeltelijk, dat doen we pas over vier jaar, enz.

Veel aktiegroepen ontstaan omdat ze vinden dat er te weinig voor *hun* belangen wordt opgekomen. Door aktie te voeren hopen ze dat er meer rekening met hun belangen gehouden gaat worden. Als de politieke partijen in een gemeenteraad gaan beslissen, houden ze rekening met de belangen van de verschillende groepen en daarbij kan het natuurlijk best voorkomen dat de ene partij voor hele andere belangen opkomt dan een andere partij.

Aktiegroep	Politieke partij
Een aktiegroep wordt gevormd door mensen die samen proberen op allerlei manieren voor hun belangen op te komen. Dit doen ze door misstanden in de publiciteit te bengen.	Een politieke partij wordt gevormd door mensen die samen allerlei zaken in onze maatschappij proberen te veranderen. Ze doen dat vooral door leden van de partij gekozen te krijgen in vertegenwoordigende lichamen als gemeenteraden, Tweede kamer, enz.
Een aktiegroep houdt op te bestaan als de zaak waar ze aktie voor voert, opgelost is.	Omdat een politieke partij zich met allerlei zaken bezighoudt, zijn er voortdurend werkzaamheden die gedaan moeten worden.
De leden van een aktiegroep zijn eigenlijk zo maar bij elkaar gekomen om aan het werk te gaan. Strakke spelregels zijn er niet.	In een politieke partij staan de regels precies omschreven. Dat geldt ook voor de regels voor het gekozen worden in vertegenwoordigende lichamen.

HET POLITIEKE SYSTEEM

Als mensen het over „de" politiek hebben, dan denken ze meestal aan wat er gebeurt in gemeenteraden, in de Provinciale Staten en in de Tweede Kamer. Dat is natuurlijk niet helemaal waar, want de politiek begint voor je eigen deur, in je eigen straat. Aan het voorbeeld van de bulldozer heb je kunnen zien dat het ook erg belangrijk is om actief te zijn in de „echte" politiek, omdat er anders alleen vóór jou gedacht wordt. Achteraf zal dan vaak kunnen blijken dat je het er helemaal niet mee eens bent!

Er zijn erg veel mensen die zeggen: de vertegenwoordigers die wij gekozen hebben, moeten de beslissingen maar nemen, daar leggen wij ons bij neer. Deze mensen cijferen zichzelf helemaal weg, de beslissingen laten ze helemaal aan anderen over.

Nu zijn er verschillende manieren om politiek actief te zijn. Dat varieert van één keer in de vier jaar je stem uitbrengen bij de verkiezingen, tot lid zijn van een politieke partij en daarbij de vergaderingen van zo'n partij bijwonen, meedenken over allerlei dingen, enz. Een paar honderdduizend mensen in Nederland zijn lid van een politieke partij. Van die paar honderdduizend mensen zijn de meesten maar „papieren leden". Dat wil zeggen dat ze contributie aan hun partij betalen, keurig om de zoveel tijd de krant van hun partij ontvangen, maar verder helemaal niet actief zijn voor de partij. Eigenlijk zijn er dus maar heel weinig mensen in Nederland politiek actief.

Politieke partijen zijn er in Nederland in soorten. Je hebt hele kleintjes die alleen in één bepaalde plaats actief zijn met een handjevol leden en er zijn de heel grote landelijke politieke partijen met duizenden leden en vertegenwoordigers in alle gemeenteraden, Provinciale Staten en in de Tweede Kamer. Je hebt partijen die vinden dat de maatschappij zoals die er nu uitziet, maar niks is en dat alles anders moet. En je hebt partijen die vinden dat het prima gaat en dat het het beste is dat er niets verandert.

4

Ga eens praten met iemand waar je van weet dat hij of zij lid is van een politieke partij. Vraag aan hem van welke partij hij lid is. Waarom is hij lid van die bepaalde partij? Wat doet hij allemaal voor die partij?

5

Probeer een aantal redenen te bedenken waarom politieke partijen zoveel „papieren leden" hebben.

6

Zou je zelf lid van een politieke partij willen worden?
Waarom wel of waarom niet?

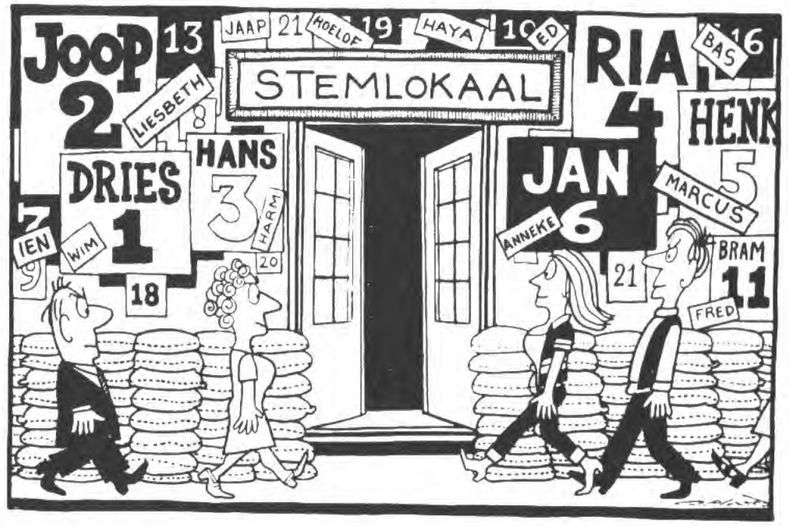

INFO

Politieke partijen

In de vorige eeuw werd Nederland bestuurd door heel weinig mensen. Alleen de allerrijksten hadden toen stemrecht. De mensen die in de gemeenteraden, de Provinciale Staten en in de Tweede Kamer zaten, kwamen uit die kleine groep. Politieke partijen bestonden toen nog niet. Wel waren er kiesverenigingen. Dat waren clubs die samen voor de verkiezingen een kandidatenlijst opstelden. Meestal waren het plaatselijke verenigingen. Groepjes rijke burgers die aan hun – ook rijke – plaatsgenoten vroegen bij de verkiezingen hun stem uit te brengen op „hun" kandidaat.

Uit dergelijke kiesverenigingen zijn langzaam maar zeker de echte landelijke politieke partijen gegroeid. Dit gebeurde vooral toen het kiesrecht werd uitgebreid en steeds meer mensen mochten gaan stemmen. Deze politieke partijen deden meer dan alleen maar een kandidatenlijst samenstellen. Ook als er geen verkiezingen waren, bleef een partij aktief. Ze hadden een partijprogramma en waren niet langer plaatselijk, maar landelijk georganiseerd.

De eerste „moderne" Nederlandse politieke partij was de Anti-Revolutionaire Partij (ARP). In 1879 werd die partij opgericht. Het was een confessionele partij, d.w.z. dat ze in hun politiek hun geloof mee lieten tellen. Voor hen was de bijbel het uitgangspunt. De ARP was vooral een partij voor mensen uit de gereformeerde kerk. Later werden twee andere grote confessionele partijen opgericht:
Christelijk-Historische Unie (CHU) (hervormden) en voor de katholieken de partij die later de naam Katholieke Volkspartij (KVP) kreeg. Tegenwoordig zijn deze drie partijen opgegaan in het Christen-Democratisch Appèl (CDA).

De voorlopers van de twee andere grote Nederlandse politieke partijen, de PvdA en de VVD, ontstonden ook tegen het eind van de vorige eeuw. Net als de confessionele partijen zijn deze twee partijen beginselpartijen; in hun politiek gaan ze uit van een bepaald idee hoe de maatschappij er uit zou moeten zien. De PvdA is een socialistische partij en de VVD een liberale partij.

„...links, rechts, links, rechts..."

LINKS EN RECHTS

In de politiek hoor je vaak de woorden „links" en „rechts". Oorspronkelijk komt het gebruik van die woorden uit Frankrijk. In de Franse „Tweede Kamer" was het zo dat de mensen die de maatschappij wilden veranderen links van de voorzitter zaten en de mensen die alles het liefst bij het oude wilden laten, rechts van de voorzitter. Die indeling wordt nog steeds gebruikt:

Links = progressief (vooruitstrevend)
Rechts = conservatief (behoudend)

Het lijkt een gemakkelijke indeling. Het is alleen jammer dat je er in de praktijk zo weinig mee kunt. Er zijn rechtse partijen met vooruitstrevende trekjes en linkse partijen die op sommige punten behoudend zijn. En dan zijn er ook nog partijen die niet links en niet rechts zijn: de *middenpartijen.* Die vinden dat sommige dingen moeten veranderen en andere juist weer niet. Het CDA is een voorbeeld van een middenpartij.
De woorden links en rechts worden niet alleen gebruikt voor politieke partijen. Zo kun je het bijvoorbeeld ook hebben over een „rechtse krant" of een „linkse omroep" enz.

De grootste politieke partijen in Nederland

1 BEGINSELPARTIJEN
(partijen die in hun politiek uitgaan van een bepaald beginsel)

a **confessionele partijen**
ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ (ARP)
CHRISTELIJK-HISTORISCHE UNIE (CHU)
KATHOLIEKE VOLKSPARTIJ (KVP)
tegenwoordig werken ze samen in:
CHRISTEN-DEMOCRATISCH APPÈL (CDA)
STAATKUNDIG GEREFORMEERDE PARTIJ (SGP)
GEREFORMEERD POLITIEK VERBOND (GPV)

b **socialistische en communistische partijen**
PARTIJ VAN DE ARBEID (PvdA)
DEMOCRATISCH-SOCIALISTEN '70 (DS '70)
PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ (PSP)
COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND (CPN)

c **liberale partijen**
VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE (VVD)

2 PROGRAMMAPARTIJEN
(partijen die niet van een bepaald beginsel maar van een aantal wensen (= programma) uitgaan)
DEMOCRATEN '66 (D '66)
POLITIEKE PARTIJ RADIKALEN (PPR)

3 BELANGENPARTIJEN
(partijen die vooral voor de belangen van één bepaalde groep opkomen)
BOERENPARTIJ

JE MAG STEMMEN

Stem

Vroeger was het zo dat er een opkomstplicht bij het stemmen was: op de dag van de verkiezingen moest je naar het stembureau gaan om je stem uit te brengen. In 1970 is die opkomstplicht afgeschaft: je *mag* dus stemmen. Er zijn nog steeds een heleboel mensen die daar geen gebruik van maken.

Het percentage van de mensen die echt zijn gaan stemmen

statenverkiezingen	1970	68,1 %
gemeenteraadsverkiezingen	1970	61,2 %
Tweede Kamerverkiezingen	1971	78,5 %
Tweede Kamerverkiezingen	1972	82,9 %
statenverkiezingen	1974	74,5 %
gemeenteraadsverkiezingen	1974	65,5 %
Tweede Kamerverkiezingen	1977	87,5 %
statenverkiezingen	1978	79,1 %
gemeenteraadsverkiezingen	1978	78,1 %
gemiddeld gemeenteraad		68,2 %
gemiddeld provinciale staten		73,9 %
gemiddeld Tweede Kamer		83,0 %
gemiddeld drie totaal		76,0 %

7

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er steeds een zeker percentage van de kiezers niet gaat stemmen.

b Probeer zoveel mogelijk oorzaken te bedenken waarom mensen niet gaan stemmen.

a Wat zou het gevolg kunnen zijn van het feit dat een groot deel van de mensen niet meedoet bij verkiezingen?

INFO

Stemmen... een koud kunstje

Als je achttien bent krijg je van je gemeente een kaartje toegestuurd waarop de datum van de verkiezingen staat vermeld en het stembureau waar jij heen moet. Ook krijg je een lijst thuis met de partijen die aan de verkiezingen deelnemen en de volgorde van de mensen die voor die partijen aan de slag zullen gaan.

Op de dag van de verkiezingen ga je tussen 's morgens acht uur en 's avonds zeven uur naar het stembureau. Vergeet je oproepkaart niet!

In het stembureau zitten drie mensen achter een tafel. Als je aan de beurt bent lever je je kaart in. Een van de drie kijkt dan na of jouw naam op zijn lijst voorkomt. Hij kruist je naam aan, zodat ze later weten dat ze aan jou een stembiljet gegeven hebben.

Het stembiljet ziet er net zo uit als de lijst die je thuis hebt kunnen bekijken. Alleen staat er nu voor elke naam een hokje. Met het stembiljet ga je naar een van de stemhokjes recht tegenover de tafel.

Daar maak je met het rode potlood dat daar ligt één hokje rood: het hokje van de man of vrouw waarvan jij vindt dat hij of zij het beste voor JOUW belangen op zal komen in gemeenteraad, Provinciale Staten of Tweede Kamer.

Het stembiljet vouw je daarna weer op en je stopt het in de stembus die links van de tafel staat.

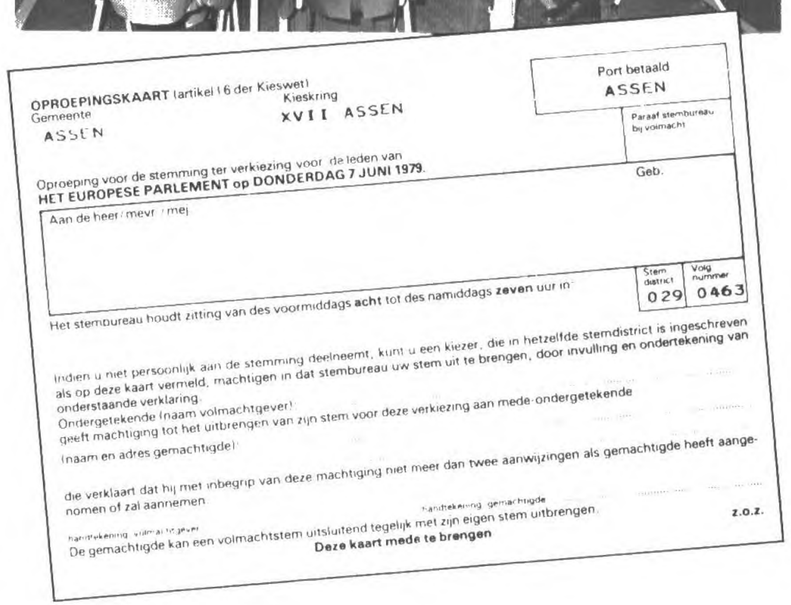

OPROEPINGSKAART (artikel 16 der Kieswet)
Gemeente ASSEN
Kieskring XVII ASSEN
Port betaald ASSEN
Paraaf stembureau bij volmacht
Oproeping voor de stemming ter verkiezing voor de leden van HET EUROPESE PARLEMENT op DONDERDAG 7 JUNI 1979.
Geb.
Aan de heer/mevr./mej.
Stem district 029 Volg nummer 0463
Het stembureau houdt zitting van des voormiddags **acht** tot des namiddags **zeven** uur in:
Indien u niet persoonlijk aan de stemming deelneemt, kunt u een kiezer, die in hetzelfde stemdistrict is ingeschreven als op deze kaart vermeld, machtigen in dat stembureau uw stem uit te brengen, door invulling en ondertekening van onderstaande verklaring.
Ondergetekende (naam volmachtgever):
geeft machtiging tot het uitbrengen van zijn stem voor deze verkiezing aan mede-ondergetekende
(naam en adres gemachtigde):
die verklaart dat hij met inbegrip van deze machtiging niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde heeft aangenomen of zal aannemen
handtekening volmachtgever
handtekening gemachtigde
De gemachtigde kan een volmachtstem uitsluitend tegelijk met zijn eigen stem uitbrengen.
z.o.z.
Deze kaart mede te brengen

8

Waarom denk je dat de hele gang van zaken bij het stemmen (dichtgevouwen stembiljetten, de stembus op slot) zo geheim is?

3. POLITIEK-DAT IS NIKS VOOR MIJ

POLITIEK INTERESSEERT ME NIET!

„Politiek — dat interesseert me niks" is een kreet die je nogal eens hoort. Voor die ongeïnteresseerdheid kunnen heel veel oorzaken gegeven worden. In dit hoofdstuk hebben we drie belangrijke uitgekozen om er wat meer over te zeggen. Soms gaat het in de politiek over *zaken* die sommige mensen helemaal niet interesseren. Een andere keer heeft het te maken met het feit dat politici een onbegrijpelijke *taal* gebruiken. Vaak ook hebben de mensen het gevoel dat de politiek zich in een voor hen vreemde wereld achter *gesloten deuren* afspeelt. Meestal komt het feit dat mensen niet geïnteresseerd zijn voort uit een combinatie van die drie factoren.

Politiek: waar ze het over hebben interesseert mij niet

Veel te veel mensen denken dat de dingen waar in de politiek over gesproken wordt, hen niet aangaan. Als je zelf altijd op een brommer rijdt en er wordt in de politiek iets besloten over het rijden met een auto, dan ligt het erg voor de hand om te zeggen: dat gaat me niet aan — ze zoeken het maar uit. Als je nooit naar een clubhuis of een buurthuis toegaat en er wordt in de gemeenteraad besloten een clubhuis te sluiten, dan kun je zeggen: dat zal mij een zorg zijn! Als je zelf nog niet in dienst zit of niet in dienst hoeft, dan is het heel gemakkelijk te zeggen: of ze nou wel of niet soldaten naar Libanon sturen, mij kan het niks schelen! Of ze die weg nou wel of niet aanleggen — ik zit er verder niet mee.

Behalve als jij in een huis woont dat afgebroken moet worden om een weg aan te kunnen leggen! Erg veel mensen gaan zich pas voor politiek interesseren als de bulldozer in hun voortuin staat, kon je in het vorige hoofdstuk lezen. Belangstelling voor politiek komt vaak pas als de mensen het gevoel hebben dat het om *hun* belangen gaat. Als ze het gevoel hebben dat *zij* iets te winnen of te verliezen hebben.

Politiek: ik begrijp niet eens wat ze zeggen

Heel veel mensen hebben een hekel aan de politiek gekregen, omdat de taal die de politici gebruiken zo ingewikkeld is, dat men er vaak geen touw meer aan vast kan knopen.

De Troonrede is daar een voorbeeld van. Iedere derde dinsdag van september (Prinsjesdag) leest de koningin de plannen die de regering voor het volgend jaar heeft, voor. Hiernaast zie je links een stukje uit zo'n Troonrede. In de middelste kolom staat hetzelfde stukje maar dan herschreven in wat begrijpelijker taal. Helemaal rechts staat het commentaar van de mensen die de Troonrede vereenvoudigd hebben.

1

a **Uit de kreten die hiernaast staan en die je in gesprekken nogal eens kunt horen, zou kunnen blijken dat er nogal negatief over politiek en de politici gedacht wordt. Denk je dat dat inderdaad zo is?**

b **Hoe zou het komen dat mensen negatief over politiek denken?**

Troonrede 1975	De herschrijving	Toelichting
▶66◀ Het wetsontwerp tot reorganisatie van het binnenlands bestuur zal worden ingediend. ▶67◀ Bij de voor te stellen herverdeling van taken en bevoegdheden tussen provincies-nieuwe stijl en gemeenten gaat de regering tevens uit van het streven naar verdere decentralisatie van rijkstake en van de erkenning dat rijk, provi en gemeente staan voor de vervu van een gemeenschappelijke taak	◀66▶ Er komt een wetsontwerp om het binnenlands bestuur te reorganiseren. ▶67◀ In dit ontwerp stellen wij u voor, de taken en bevoegdheden van provincies-oude-stijl en gemeenten opnieuw te verdelen. Hierbij streven wij ernaar de rijkstaken verder te de-ntraliseren en erkennen wij dat rijk, ovincie en gemeente een gemeen-happelijke taak hebben te vervullen.	▶67◀ Duistere lengte Deze zin is heel duister. Hoe komt dit? De zin is te lang (45 woorden!) en de zin lijdt aan de 'ing'-ziekte of de naamwoordstijl. Er staan twee nietszeggende, 'lege' werkwoorden in: 'gaat uit van' en 'staan voor'. Alle belangrijke informatie is in naamwoorden gestopt. Bij zin 85 hebben we al gezien dat de stijl dan dor en abstract wordt. Van de volgende naamwoorden kun je heel gemakkelijk werkwoorden maken: 'herverdeling', 'het streven', 'decentralisatie', 'erkenning' en 'vervulling'. Dit terzijde: 'provincies-*nieuwe*-stijl' in de troonrede is fout; het gaat om provincies-*oude*-stijl. Wij lazen er zelf eerst ook overheen. Over de zinslengte het volgende: Uiteraard is een korte zin overzichtelijker dan een lange. Vooral als de inhoud van de zin moeilijk is, moet u niet te lang wachten met het zetten van een punt. U ziet dat opsplitsing de leesbaarheid van zin 67 bevordert.

2

Kies een bepaalde politieke zaak uit (bijvoorbeeld iets wat in de Tweede Kamer behandeld wordt). Vergelijk een aantal artikelen uit verschillende kranten die daarover verslag uitbrengen.

a **Hoeveel ruimte geven zij aan die kwestie?**

b **Op welke pagina staat dat artikel?**

c **Vind je het taalgebruik moeilijk?**

d **Zet het artikel (zo nodig) om in je eigen woorden.**

e **Vergelijk de inhoud van de verschillende artikelen.**

De politici zijn gewend aan die ingewikkelde taal. Door bepaalde woorden en uitdrukkingen te gebruiken kunnen ze onderling heel precies aangeven wat ze bedoelen.

Een voorbeeld. Een minister heeft een voorstel gedaan om iets op een bepaalde manier te regelen, hij stelt bijvoorbeeld voor om tien miljoen extra ter beschikking te stellen voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Het kan zijn dat een kamerlid dat veel te weinig vindt en van oordeel is dat dat bedrag eigenlijk honderd miljoen zou moeten zijn. Uit de reactie van de minister kunnen de kamerleden opmaken hoe hij over dat idee van het kamerlid denkt. Zo'n reactie is niet recht op de man af: die honderd miljoen dat vind ik maar niks of ik vind het een prima idee. Hij verbergt zijn mening in een prachtige zin die de meeste buitenstaanders niet begrijpen, maar waarvan de kamerleden precies weten wat de minister er mee bedoelt.

Als de minister antwoordt: ik neem die gedachte over, bedoelt hij: ik ben het met die honderd miljoen eens. Als hij zegt: ik laat de beslissing graag over aan de Kamer, betekent dat: of het nou mijn tien miljoen wordt, of die honderd miljoen van het kamerlid, dat kan me niet zoveel schelen.
Het kan ook zijn dat hij zegt: ik ontraad het voorstel van het kamerlid. Dan bedoelt hij dat hij het erg prettig zou vinden als de kamer voor zijn eigen voorstel stemt en de honderd miljoen afwijst.
Erger wordt het als de minister antwoordt dat hij zich zal beraden over de gevolgen van het eventueel aannemen van de honderd miljoen van het kamerlid of als hij zegt dat hij het voorstel van het kamerlid onaanvaardbaar vindt. In dat geval bedoelt hij dat hij zal aftreden als de Kamer toch voor die honderd miljoen zou stemmen. (En als het om iets heel belangrijks gaat, kan het zelfs betekenen dat het hele kabinet zal aftreden en dat er dus een kabinetscrisis zal komen als het kamerlid zijn zin krijgt.)
Als politici dit soort taal gebruiken, denken ze er vaak niet aan dat er maar weinig mensen zijn die hun vaktaal kunnen verstaan. Op twee manieren kan daar wat aan gedaan worden. Politici zouden kunnen proberen wat minder ingewikkelde taal te gebruiken: waarom zou je iets heel ingewikkeld zeggen, als het ook eenvoudig kan? Toch los je daar niet alles mee op, want ook al zeg je iets zo gewoon mogelijk, toch zullen de mensen die kijken en luisteren de nodige informatie moeten hebben om bepaalde dingen te kunnen begrijpen. Bijvoorbeeld:

- Je zult achtergrondinformatie moeten hebben over de problemen waar ze het over hebben: wat is inflatie, hoe zit dat met de werkloosheid, enz.
- Je zult ongeveer moeten weten wat de verschillende partijen van plan zijn, want de ene politieke partij kijkt heel anders tegen een bepaalde zaak aan dan de andere.

In pers, radio en televisie wordt veel gedaan aan het verzorgen van goede informatie voor de lezers, luisteraars en kijkers. Het is erg belangrijk dat er bijvoorbeeld in een rubriek als DEN HAAG VANDAAG steeds even kort en duidelijk in gewone taal verteld wordt wat en waarom bepaalde politici iets wel of niet zeggen. Ook worden er wel cursussen gegeven om mensen wat op de hoogte te brengen van hoe politiek zo'n beetje in elkaar zit.

3

Welke informatieprogramma's zijn er nog meer op radio en televisie die vooral over politiek gaan?

POLITIEK ACHTER GESLOTEN DEUREN

Vroeger was het zo dat de politiek zich voor een belangrijk deel achter gesloten deuren afspeelde. De laatste jaren is dat wel een stuk opener geworden, maar toch kan er nog wel het een en ander aan gedaan worden om de mensen de kans te geven de politiek goed te volgen. Nog steeds lees je vaak dat in de wandelgangen van de Tweede Kamer iets beweerd wordt. Dat betekent dan dat een politicus iets niet hardop in de Tweede Kamer wil zeggen en het dan maar onofficieel in de wandelgangen aan iemand vertelt.

in de wandelgangen?

Een ander middel dat politici graag gebruiken is het lobbyen. Ook dit is iets wat in de wandelgangen gebeurt met als gevolg dat het volkomen buiten de controle van de kiezers om gaat.

Bij het lobbyen gaat het er om dat politici eerst onofficieel even met elkaar overleg plegen om alvast ongeveer het standpunt van de anderen te weten. Het kamerlid dat die honderd miljoen voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid in de kamer wil behandelen, zal in de meeste gevallen – voor hij het in de kamer naar voren brengt – even bij de andere partijen polsen hoe zij over dat idee denken. Als die andere partijen laten blijken dat ze het met hem eens zijn en zijn voorstel bij de stemming zullen steunen, dan weet dat kamerlid als hij het officieel aan de minister vraagt, al dat zijn voorstel het bij de stemming zal halen.
Was dat kamerlid er bij het onderling overleg achter gekomen dat niemand wat voor zijn voorstel voelde, dan zou hij er waarschijnlijk nooit mee in de openbaarheid gekomen zijn. Dit soort dingen gebeurt dagelijks in de politiek; zo vaak dat veel politici er bijna niet meer buiten kunnen. Maar voor de mensen die naar de radio luisteren, naar de televisie kijken om een kamerdebat te volgen of het verslag later in hun krant lezen is dat erg jammer, want de enige informatie die zij krijgen, is wat in het openbaar gezegd wordt.

4

Geef een samenvatting van drie oorzaken van de afstand tussen de burgers en de politiek. Noem de oplossingen die ook in de tekst genoemd worden. Wat zou het effect van die oplossingen zijn?

5

Vind je het juist dat er op school meer tijd wordt besteed aan staatsinrichting?

4. DE GEMEENTE GEREGELD

Bewoners Dichtershof tegen nieuwbouw

Buurt bevecht eroscentrum

Krappe raadsmeerderheid
EROSCENTRUM GAAT DOOR

Werkgroep wil nader gesprek met minister

Ambtenaren groeien uit provinciehuis

Gemeenteraad akkoord met subsidie aan FC Groningen

Staten voor provinciaal overleg openbaar vervoer

‚Gemeenten volledig in tang van de provincie'

Rijk betaalt Noorden f 160 miljoen minder

Barre winter kostte Drenthe vijf miljoen

Kamer moet haast maken met behandeling over proefboringen

Statenleden dringen aan op gesprek met minister

Wetsontwerp ingediend tegen ontduiken fiscus

Beelaerts negeert verlangens Kamer

Regering kiest voor Duitse Leopardtank

Kamer en minister op één lijn
Geen verdere inkrimping Nederlandse scheepsbouw

Nederlands veto redt macht Europarlement

China wil praten met Vietnam

EEG houdt speciale conferentie over vervuiling van Rijn

Europees parlement wil landbouwprijzen drie procent hoger